

Література

1. Гевко І. В. Значення інноваційних технологій при здійсненні інклюзивної освіти. *Педагогічний альманах*: Збірник Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради. Херсон, 2018. Випуск № 37. С. 236–240.
2. Екжанова Е. А., Резникова Е. В. Основы интегрированного обучения: пособие для вузов. Москва: Дрофа, 2008. 210 с.
3. O'Rourke J. Inclusive Schooling: if It's so Good – Why is It so Hard to Sell. *International Journal of Inclusive Education*. 2015. Vol. 19. No. 5. P. 530–546.

ГЕНДЕРНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Наталія ЖУЛА

Центр логопедії «Студія речі» (м. Харків),
natalizhula@gmail.com

Нині гендерна проблематика стала невід'ємною частиною соціально-педагогічних досліджень, зокрема, з'являються нові напрямки у її розробленні, одним із яких є дослідження гендерних аспектів соціалізації дітей з розладами аутичного спектру (РАС). Увага до цього питання дає змогу віднайти шляхи інтеграції цієї категорії дітей до суспільства, що стосується у першу чергу ралізації права на відвідування закладів дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти тощо; створення у закладах освіти інклюзивного середовища.

Сьогодні маємо велику кількість наукових досліджень з гендерної проблематики (Т. Власова, І. Грабовська, С. Вихор, Т. Дроніна, Т. Голованова, Л. Малес, Т. Мельник, І. Карпенко, Л. Кобелянська, О. Луценко, С. Оксамитна та інші). Методологічні проблеми гендерної педагогіки висвітлені в працях В. Гайдено, В. Кравця, Л. Штильової та інших. Особливості гендерної соціалізації дітей різних вікових категорій досліджені в наукових доробках І. Кльоціної, І. Кона, Л. Попової та інших вчених.

Засвоєння індивідом культурної схеми гендеру відбувається через конструювання розходжень між статями. Соціалізація жінок і чоловіків відбувається у різних соціально-психологічних умовах і включає дві взаємозалежні частини:

– засвоєння прийнятих у суспільстві моделей поведінки для жінки та чоловіка, особливостей побудови взаємостосунків, прийняття системи відповідних норм і цінностей;

– вплив соціального середовища на індивіда з метою прищеплення йому визначених суспільством правил і стандартів поведінки залежно від статі.

У процесі гендерної соціалізації дитину розглядають як особистість незалежно від її біологічної статі.

Гендерні особливості соціалізації дитини з РАС виявляються у створенні сприятливих умов для її соціалізації, самовизначення та самореалізації, актуалізація особистісного потенціалу розвитку, формування позитивних міжособистісних

стосунків з однолітками в інклюзивному середовищі, забезпечення індивідуального підходу до дитини з РАС на основі попереднього психолого-педагогічного вивчення, профілактика та корекція зон розвитку в інтелектуальному і психоемоційному розвитку дитини.

Тому *метою статті* є розкриття сутності гендерної соціалізації дітей з РАС.

У науковій літературі поняття «гендерна ідентичність» досліджувалось багатьма вченими, зокрема, якщо звернутись до соціології, уваги заслуговує праця «Соціальне конструювання реальності», написана класиками-соціологами П. Бергером і Т. Лукманом. У своїй роботі науковці підкреслюють, що ідентичність є феноменом, який виникає з діалектичного взаємозв'язку індивіда і суспільства. У свою чергу Дж. Лорбер, Л. Колберг та З. Фрейд доводять, що гендер є властивістю індивідів, гендеровані особи, набувши своєї гендерної ідентичності входять у суспільство.

Натомість поняття соціалізації П. Бергер і Т. Лукман визначають як «всебічне й послідовне входження індивіда в об'єктивний світ суспільства чи в окрему його частину». Отже, становлення гендерної ідентичності відбувається у процесі соціалізації особистості.

Розглядаючи особливості соціалізації дітей, варто зауважити наявність різних підходів, зокрема, статево диференційованого та гендерного.

З точки зору статево диференційованого підходу, соціалізація – це процес засвоєння індивідом норм щодо того, якими повинні бути дівчатка і хлопчики, жінки і чоловіки, чим вони мають займатись і загалом, які мають можливості у житті. Оточення дитини, а саме агенти її соціалізації (батьки, вихователі, вчителі) з раннього віку формують уявлення про те, чого не можна робити дівчаткам і хлопчикам, таким чином діти стикаються із гендерними стереотипами вже змалку.

В останні роки зростає інтерес науковців до дослідження проблеми гендерної соціалізації дітей з РАС.

Розлади аутичного спектру характеризується труднощами соціальної взаємодії, перешкодами в комунікації та тенденціями до повторення певних моделей поведінки, часто у дитини з РАС присутня психомовна затримка.

Оскільки аутизм – це порушення на все життя, тому і дітям, і дорослим з РАС допомагають так звані інтервенції, інакше кажучи, терапевтичне втручання, яке сприяє послабленню симптомів та розвитку спектру навичок і умінь. Найкраще розпочати терапевтичне втручання якомога раніше, це дає змогу побачити прогрес у розвитку дитини.

Важливого значення для дітей з РАС набуває гендерна соціалізація, основні положення якої полягають в тому, що дитина з аутизмом, у першу чергу, особистість і ставлення до такої дитини не має відрізнятися від ставлення та поведінки до дітей нормативним розвитком. Наприклад, педагоги, чи інші агенти гендерної соціалізації, більше заохочують до спільних дій дітей з нормотиповим розвитком, аніж дітей з РАС, щоб уникнути небажаної поведінки зі сторони останніх. І тому, гендерна соціалізація є найбільш актуальною у цьому напрямку роботи, бо для дітей з РАС є критично важливим формування навичок комунікації та соціалізації в інклюзивному середовищі. Враховуючи досвід науковців, у роботі

з дитиною з РАС потрібно підбирати адекватні методи роботи, враховуючи індивідуальні потреби. Стиль викладання та стиль взаємостосунків між педагогом і дитиною також впливають на її соціалізацію.

Отже, дитина з РАС, яка перебуватиме у толерантному, дружньому середовищі, буде розуміти, що всі люди мають однакові права та рівні можливості у суспільстві.

ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

Микола КРИЛОВЕЦЬ

**Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя,
km50@ukr.net**

Сучасний стан розвитку українського суспільства характеризується посиленням уваги до проблеми формування особистості, здатної повноцінно сприймати, розуміти та примножувати матеріальні й духовні цінності.

Гнучкість системи освіти та потреба у врахуванні індивідуальних особливостей дітей є актуальною проблемою європейського та світового досвіду формування та розвитку системи освіти упродовж усього життя.

Адаптація осіб з особливими освітніми потребами у суспільстві в сучасних умовах економіки, шляхом їх навчання для подальшого працевлаштування (інклюзія) є проблемою будь-якої держави. Інклюзія в освіті визначається як процес включення дітей з особливими освітніми потребами в заклади загальної середньої освіти і забезпечення їхнього права на одержання освіти, якість якої не повинна відрізнятися від освіти дітей з нормотиповим розвитком.

Для цього потрібно розробити спеціальні програми навчання, які стосуватимуться дітей з певним типом порушення психофізичного розвитку (індивідуалізація підготовки), що надасть їй можливість бути включеною в освітній процес, тим паче, що дидактика спеціального навчання має у своєму арсеналі, окрім загальнопедагогічних методів і прийомів навчання, й специфічні для кожної категорії учнів.

У навчальних програмах з різних предметів доцільно розробити різні варіанти навчальних завдань з урахуванням специфіки фізичного, розумового, психічного розвитку учнів, а з фізкультури передбачити різні нормативи для дівчат і хлопців, в тому числі і для виконання силових вправ з різним навантаженням. Також потрібно урізноманітнювати такі види і форми роботи як: шкільні свята, виховні години, бесіди, диспути на гендерну тематику.

Сьогодні до позитивних тенденцій слід віднести: врахування фактору статі (психофізіологічні, психічні, поведінкові, особистісні відмінності) у навчанні і вихованні; врахування здібностей, інтересів, потреб кожної дитини, що сприяє розвитку самостійності учнів, особливо дівчат, встановлення доброзичливих стосунків між учителями та учнями.